

Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als archeologische site van een hoogtenederzetting uit de ijzertijd op de Kesselberg in Leuven en Holsbeek

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op het advies van het college van burgemeester en schepenen van Leuven, gegeven op 24 mei 2017, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op de adviesvraag bij het college van burgemeester en schepenen van Holsbeek, ingediend op 5 mei 2017;

Overwegende dat het advies niet tijdig is meegedeeld en dus geacht wordt gunstig te zijn;

Gelet op het advies van de departementen of agentschappen van de Vlaamse overheid, bevoegd voor ruimtelijke ordening, woonbeleid en onroerend erfgoed, leefmilieu, natuur en energie, mobiliteit en openbare werken, landbouw en visserij, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, gegeven op 22 mei 2017, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat de waarderende onderzoeken op de Kesselberg, uitgevoerd door CONDOR en door RAAP Archeologisch Adviesbureau in opdracht van het agentschap Onroerend Erfgoed, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van de Kesselberg aantonen;

Overwegende dat de hoogtenederzetting uit de ijzertijd op de Kesselberg als archeologische site archeologische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Het nog aanwezige archeologisch bodemarchief is de enige overgebleven bron van informatie om de oprichting en de organisatie van hoogtenederzettingen uit de ijzertijd te kunnen begrijpen. De ijzertijdsite op de Kesselberg heeft dan ook een belangrijke archeologische en wetenschappelijke waarde. De bescherming als archeologische site beoogt in de eerste plaats een behoud van het archeologisch erfgoed op de plaats waar het zich in de bodem bevindt (een behoud *in situ*). Wanneer dit *in situ* behoud niet (meer) mogelijk is, moet er steeds voor gezorgd worden dat, via archeologisch onderzoek enerzijds én een volledige integrale uitwerking en publicatie anderzijds, dit archeologisch bodemarchief wordt veiliggesteld (zogenaamd behoud *ex situ*). Het middeleeuwse Kesselstein maakt integraal deel uit van het archeologisch bodemarchief dat wordt beschermd;

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen voorlopig beschermd als archeologische site:

een hoogtenederzetting uit de ijzertijd op de Kesselberg in Leuven en Holsbeek, Koningsstraat zonder nummer, Leuven en Holsbeek, bekend ten kadaster: Holsbeek, 1ste afdeling, sectie F, perceelnummers 23B, 25A, 27A, 28A, 28B en Leuven, 7de afdeling, sectie A, 117, 118B, 118C, 119, 120, 121, 122A, 123B, 124B, 125A, 126, 127B, 127C, 128A, 129B, 130, 131, 132A, 132B, 132C, 133A, 134C, 134D, 135, 136A, 136B, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145E, 145F, 145G, 146C2, 146E, 147B, 147M, 147N, 207F, 208, 232 en deel uitmakend van het openbaar domein.

De voorlopig beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de voorlopig beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. §1. De archeologische site heeft een archeologische waarde.

1° Voor de ijzertijdnederzetting:

Er zijn in Vlaanderen slechts een beperkt aantal versterkingen bekend die dateren uit de ijzertijd (onder andere de Kemmelberg, het plateau van Caestert, Kooigem en Asse/Borgstad) en er wordt niet verwacht dat er nog veel van dergelijke grote versterkingen in Vlaanderen gevonden zullen worden. De versterking op de Kesselberg is dus niet uniek, maar wel zeer zeldzaam in Vlaanderen. De oostelijke gracht kon bovendien gedateerd worden in de late ijzertijd (en daarmee wellicht ook de wal). Dit maakt de site bijzonder omdat van de gekende hoogtenederzettingen in Vlaanderen enkel Caestert (gemeente Riemst) zeker in de late ijzertijd heeft gefunctioneerd. Bovendien is de site op de Kesselberg ook zeldzaam met betrekking tot het aangetoond voorkomen van nederzettingssporen binnen de omwalling. Voor de meeste andere hoogtenederzettingen in Vlaanderen en Wallonië is over de bewaringstoestand van eventuele sporen en structuren binnenin de versterking weinig tot niets bekend.

Traditioneel wordt er aan deze hoogtenederzettingen een militaire functie toegedicht. Het oppervlak dat ze omspannen is immers beduidend groter dan dat van bijvoorbeeld heiligdommen. Al deze sites liggen ook op een plateau en zijn omgeven door grachten, aarden wallen, soms voorzien van palissaden en soms zelfs een stenen constructie. Maar wat diende er verdedigd te worden? De functie van deze sites blijft tot op vandaag echter erg omstreken. Waren het toevluchtsoorden voor een lokale bevolking in tijden van onheil? Of cultusplaatsen? Of gaat het om weloverwogen bouwondernemingen uitgevoerd in opdracht van een bepaalde 'elite', de leiders van een stam? Tot op vandaag zijn wetenschappers het daarover oneens en enkel grondig archeologisch onderzoek op deze sites kan daar in de toekomst uitsluitsel over brengen. Daarom is het ook zo belangrijk dat deze locaties worden beschermd; enerzijds om ze te behouden, anderzijds om toekomstig archeologisch onderzoek mogelijk te maken.

Doordat de Kesselberg goed waarneembaar is en door de mooie ligging in het landschap is de belevingswaarde van de site hoog. Ook het oostelijk deel van de versterking is visueel nog goed herkenbaar en mits voldoende publieke ontsluiting kan de site voor omwonenden en bezoekers een herinnering oproepen aan het verleden.

2° Voor het Kesselstein:

Het Kesselstein lijkt te hebben gefungeerd als een soort wachttorens/voorpost. Op zich is dit niet uniek, maar de hoge ligging op de Kesselberg en de mogelijke visuele relatie met een burcht op de Keizersberg maken de site van het Kesselstein bijzonder.

§2. De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van de archeologische site zijn:

1° Voor de ijzertijdnederzetting

De ijzertijdnederzetting wordt duidelijk afgebakend door een steil rand en een gracht-en walstructuur die door ouder en recenter archeologisch onderzoek in kaart zijn gebracht. De walstructuur is nog deels visueel waarneembaar (1,8 meter hoog en circa 11 meter breed). De komvormige grachtstructuur is ondergronds nog aanwezig (3,8 meter breed en 1,2 meter diep).

Binnen de omwalling zijn zowel door amateurs als door professionele archeologen sporen uit de ijzertijd aangetroffen. Twee kuilen gevuld met aardewerk konden gedateerd worden tussen 400-380 voor Christus. Ze zijn een duidelijke indicatie dat op het plateau van de Kesselberg nog belangrijke sporen uit de ijzertijd bewaard zijn, ondanks graafwerken uit het verleden en het feit dat het terrein een tijd lang ingericht was als motorcross parcours.

2° Voor het Kesselstein:

Op het zuidwesten van de Kesselberg ligt een burchtsite die dateert uit de middeleeuwen en mogelijk reeds omstreeks 1013 werd gebouwd als een soort voorpost ter verdediging van Leuven. Op de locatie van het Kesselstein werden in 1959 door professor Mertens 3 sleuven gegraven die resten van bakstenen, mortel, dakpannen en aardewerk opleverden.

Art. 3. Voor de beschermde archeologische site gelden de volgende beheersdoelstellingen:

Het beheer van de archeologische site streeft in de eerste plaats naar een behoud in situ van de aanwezige archeologische structuren, sporen en vondsten. Erosie kan een nefaste invloed hebben op het aanwezige archeologisch archief. De huidige begroeiing (bos en grasland) wordt beschouwd als een adequate bescherming tegen erosie. Voor het plateau zelf zijn dan ook geen speciale beheersmaatregelen vereist. De nog aanwezige wal onmiddellijk ten westen van de Koningsstraat en in noordelijke richting doorlopend op de grens van perceel 27A en 28A, is het enige bovengrondse en duidelijk waarneembare relict dat nog herinnert aan de ijzertijdversterking. Op deze ijzertijdwal zijn in der loop der jaren een aantal bomen flink uitgegroeid. Wanneer deze bomen omvallen/ontwortelen kan dit grote schade toebrengen aan de nog bewaarde wal uit de ijzertijd. Het is dan ook noodzakelijk dat deze bomen gemonitord en indien nodig gesnoeid worden (of een selectieve kap van de grootste bomen) en bij mogelijk gevaar onmiddellijk geveld worden. Het ontstronken van bomen is niet toegestaan omdat dit te veel schade toebrengt aan het archeologisch bodemarchief. Onder ontstronken wordt verstaan het uittrekken van de stronken uit de bodem. Onder ontstronken wordt niet verstaan het uitschuren van de stronk. Als er niet dieper gefreesd wordt dan de effectieve stronk heeft het uitschuren van stronken geen impact op het archeologisch bodemarchief.

In het kader van de beheersmaatregelen is het belangrijk dat er voldoende (en op regelmatige tijdstippen) onderhoud van de begroeiing plaatsvindt. Indien men bomen of struiken wil verwijderen, zou dit alleen tot net boven het maaiveldniveau mogen gebeuren.

Kapwerkzaamheden met zware machines dienen te worden vermeden, zeker in natte periodes. Indien het niet anders kan dienen zware machines met aangepaste bandenspanning te opereren of dienen er rijplaten geplaatst te worden.

Een regelmatige controle van het domein zelf draagt bij tot een goede bewaring van het monument. Dit kan onder meer door een breed maatschappelijk draagvlak te creëren en eventueel omwonenden hierin te betrekken.

Ten slotte geldt in het algemeen dat alle werkzaamheden die de bodem verstoren vermeden dienen te worden. Archeologisch onderzoek heeft immers duidelijk aangetoond dat archeologische sporen op het plateau zich erg dicht onder het oppervlak kunnen bevinden.

Wanneer een behoud in situ niet mogelijk is, dient een preventief archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden, inclusief een volledige uitwerking en publicatie van de

onderzoekresultaten, om zo een ex situ behoud van de archeologische informatiewaarde te garanderen.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van de beschermde archeologische site zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5. Voor de volgende handelingen aan de beschermde archeologische site moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het wijzigen van het microreliëf;
- 2° elke handeling die een aanzienlijke wijziging van de landschapskenmerken tot gevolg heeft;
- 3° graafwerken in functie van het bouwen, verbouwen of heropbouwen van constructies;
- 4° het plaatsen van ondergrondse leidingen;
- 5° het aanleggen of wijzigen van wegen en paden;
- 6° het aanplanten, vellen en ontstronken van bomen en struiken;
- 7° het scheuren van grasland.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel,

28 JUNI 2017

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS